

Prawo

Wnioski dekretowe można wciąż składać

23.01.2013, Piotr Gołaszewski Lech Żyżylewski

Patrząc na 20 lat warszawskiej prywatyzacji, można dostrzec, że wiele poglądów prawnych i rozstrzygnięć, które na początku lat 90. trudno było sobie wyobrazić, dziś traktowanych jest jako norma – polemizują prawnicy.

Z tezami artykułu A. Michałowskiego i M. Ostrowskiego „Nie można już złożyć wniosku dekretowego w Warszawie” („Rzeczpospolita”, 3 stycznia 2013 r.), będącego odpowiedzią na nasz poprzedni artykuł „Wniosek dekretowy można złożyć także dziś” („Rzeczpospolita”, 4 grudnia 2012 r.), polemizujemy przede wszystkim z dwóch przyczyn.

Po pierwsze, zupełnie nie przekonuje – na wskroś pozaprawna – argumentacja stawiająca za punkt wyjścia potencjalne (zdaniem przywołanych autorów, negatywne) skutki przyjęcia poglądu o tym, że wniosek dekretowy można złożyć również obecnie. Idąc tropem rozumowania A. Michałowskiego i M. Ostrowskiego można wszakże postawić dalej idące pytanie o sens i dopuszczalność całej sądowej reprivatyzacji, która zasadniczo naruszyła nieruchomościowe status quo zastane w Warszawie w 1989 r. Skoro bowiem, jak piszą wskazani autorzy, „uznanie poglądu o bezskuteczności, nieważności czy nieistnieniu ogłoszenia o objęciu gruntów przez gminę m.st. Warszawy w posiadanie z 25 listopada 1948 r. podważyłoby względnie unormowaną sytuację prawną wielu nieruchomości w Warszawie”, to można powiedzieć, że cała – trwająca od ponad 20 lat – warszawska reprivatyzacja tę sytuację prawną podważa.

Czy ma to być jednak argument przemawiający na rzecz przyzymkania oczu na ewidentne uchybienia organów władzy, do jakich dochodziło w latach 40. i 50. XX wieku w związku ze stosowaniem dekretu z 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy [DzU nr 50, poz. 279, dalej: dekret; podkreślmy od razu, że sami A. Michałowski i M. Ostrowski w swoim artykule, skądinąd trafnie, wskazują, że podpisanie ogłoszenia dekretowego z 25 listopada 1948 r. (dalej: ogłoszenie) przez wiceprezydenta S. Srokę „nie było zgodne z przepisami ustawy z 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m.st. Warszawy”]? W naszej ocenie zdecydowanie nie powinno tak być.

Normy dekretowe

Po drugie warto przypomnieć, że w orzecznictwie podkreśla się, iż brak jest podstaw do wyjaśniania przepisów nacjonalizacyjnych – a trudno z dzisiejszej perspektywy za takie nie uznawać norm dekretowych – jeszcze głębiej w kierunku ograniczenia praw dawnych właścicieli (zob. przykładowo wyrok SN z 8 maja 1992 r., III ARN 23/92 i wyrok NSA z 15 stycznia 2008 r., I OSK 1931/06). Czymże natomiast innym, jak nie właśnie swoją, pronacjonalizacyjną interpretacją, jest podjęta w artykule A. Michałowskiego i M. Ostrowskiego próba wykładni przepisów dekretu oraz ustawy z 16 sierpnia 1938 r. o samorządzie gminy m.st. Warszawy (DzU nr 63, poz. 479 ze zm., dalej: ustawa z 1938 r.) mająca prowadzić do konkluzji, że wprawdzie – co dostrzegają sami autorzy – podpisanie ogłoszenia przez wiceprezydenta S. Srokę „nie było zgodne z przepisami ustawy z 16 sierpnia 1938 r.”, jednak nie wpływa to na jego skuteczność prawną.

W powyższy sposób dochodzi do usankcjonowania nie tylko wadliwości samego ogłoszenia, ale biorąc dodatkowo pod uwagę jego treść (a przypomnijmy, że mocą ogłoszenia objęto rzekomo w posiadanie wszystkie grunty „nieobjęte dotychczas w posiadanie gminy m.st. Warszawy” w trybie rozporządzeń z 1946 r. i z 1948 r.), także do usankcjonowania wszelkich uchybień popełnianych w toku całego procesu obejmowania gruntów w posiadanie przez gminę m.st. Warszawy. Sądy, organy, a także strony i ich pełnomocnicy powinni w tej sytuacji odpowiedzieć na pytanie, czy mamy obecnie stawać na straży wątpliwej jakości działań ówczesnych władz, czy jednak chronić prawo własności obywateli odjęte im, w sposób nagły i bezprecedensowy, na mocy przepisów dekretu oraz powiązanych z nim aktów, które najczęściej i tak były naruszane?

W naszym przekonaniu wyłącznie ten drugi kierunek jest współcześnie właściwy.

Czasy się zmieniają

Dotychczasowe uwagi dają ponadto asumpt do postawienia tezy, że stosunek do kwestii skuteczności ogłoszenia staje się obecnie pewnego rodzaju wykładnikiem poglądów na całą warszawską reprivatyzację i jej dalsze losy oraz wyznacznikiem granic „odwagi prawnej” organów i sądów. Spoglądając bowiem z dzisiejszej perspektywy na ostatnie ponad 20 lat warszawskiej reprivatyzacji można bez trudu dostrzec, że wiele poglądów prawnych i rozstrzygnięć, jakie jeszcze na początku lat 90. ubiegłego stulecia trudno było sobie wyobrazić, uchodzi obecnie za coś normalnego i powszechnego w obrębie tej problematyki.

A przecież gdyby stanąć na stanowisku wyrażonym w artykule A. Michałowskiego i M. Ostrowskiego, te poglądy i rozstrzygnięcia wypadałoby już dwie dekady temu uznać za podważające „względnie unormowaną sytuację prawną wielu nieruchomości w Warszawie”.

Na koniec wypada wskazać, że nie przekonuje również jedyny w zasadzie argument natury merytorycznej, którym swoje stanowisko podparli A. Michałowski i M. Ostrowski, dotyczący rzekomego istnienia dorozumianego upoważnienia dla wiceprezydenta S. Sroki do podpisania ogłoszenia. Pogląd ten bowiem nie koresponduje z treścią art. 54 ustawy z 1938 r., z którego nie wynikało żadne domniemanie działania wiceprezydentów z upoważnienia prezydenta miasta. Stanowisko to kłóci się również z kardynalną zasadą zakazującą domniemywania kompetencji, co powinno dotyczyć tak samo stosunków zewnętrznych, jak i wewnętrznych w administracji. Ponadto z treści ogłoszenia w żaden sposób nie wynika, że zostało ono wydane i podpisane z upoważnienia Prezydenta m.st. Warszawy, a jeśli nawet miałoby tak być, to nikt póki co stosownego upoważnienia nie widział, ani o nim nie słyszał. Wypada przy tym podkreślić, że ciężar dowodu, że takie upoważnienie istniało, obciąża w toczących się obecnie postępowaniach prowadzące je organy.

Nie sposób natomiast nie podzielić większości obaw i ryzyk związanych z przyjęciem poglądu o prawnej bezskuteczności ogłoszenia, na jakie zwracają uwagę A. Michałowski i M. Ostrowski. Tyle tylko że problemy te może rozwiązać wyłącznie ustawa reprivatyzacyjna, a nie pronacjonalizacyjna wykładnia przepisów, promująca skuteczność prawną ogłoszenia, o którym sami autorzy komentowanego artykułu trafnie napisali, że – w zakresie uprawnienia osoby je podpisującej – „nie było zgodne z przepisami ustawy z 16 sierpnia 1938 r.”. W istocie bowiem, wobec braku wykazanego istnienia umocowania wiceprezydenta S. Sroki do działania za Zarząd Miejski, nie można w świetle przepisów ustawy z 1938 r. uznać, że podpisane przez niego ogłoszenie pochodziło od Zarządu Miejskiego.

Zgodnie natomiast z § 1 rozporządzenia z 1948 r. obejmowanie gruntów w posiadanie następowało wyłącznie w drodze ogłoszeń Zarządu Miejskiego, a nie ogłoszeń wiceprezydenta miasta, który – bez stosownych upoważnień, o jakich istnieniu nic nie wiemy – nie był uprawniony do wydawania (podpisywania) w imieniu Zarządu Miejskiego skutecznych ogłoszeń o objęciu gruntów w posiadanie.

Piotr Gołaszewski i Lech Żyżylewski, prawnicy z kancelarii Domański Zakrzewski Palinka zajmujący się problematyką reprivatyzacyjną.

